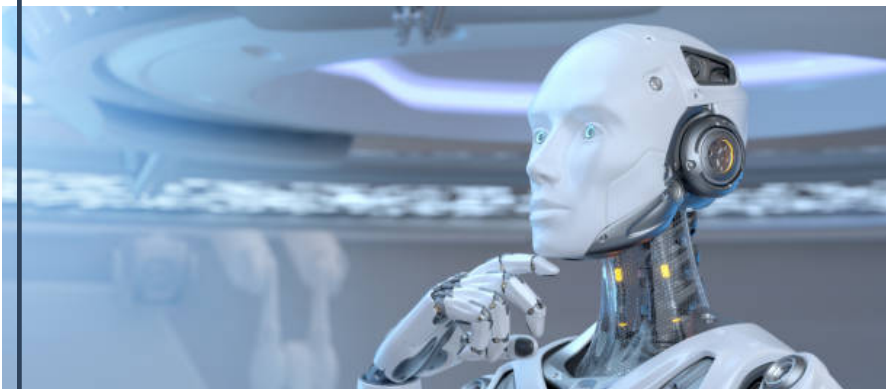

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

“MILLIY IQTISODIYOTNI BARQAROR SAQLASHDA “YASHIL IQTISODIYOT”, “YASHIL MOLIYA”, “YASHIL BUXGALTERIYA” VA ILG‘OR MUHANDISLIK MAKTABLARINI ILMIY-AMALIY INTEGRATSIYALASHTIRISH DOLZARBLIGI”

Maqola va tezislar to‘plami

2025-YIL
30-MAY

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 211 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Omborxonada wms tiziminidan foydalanishni afzalliklari.....	16
G'ofurov Shoxjaxon Abdumajit o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Интеграция проектного офиса в корпоративную структуру строительной компании, работающей по ерс-контрактам.....	21
Махмудов Сардор Козим угли	
Investitsion muhit va unga ta'sir etuvchi omillar tahlili	24
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati to'g'risidagi itimoiy-iqtisodiy qarashlar tahlili	27
Abduvohidov Behzod XXX	
Tijorat banklarida kredit portfelini boshqarishning asosiy yo'nalishlari.....	30
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
O'zbekistonda davlat budjetini kupaytirishda soliqlarni ahamiyati.....	34
Karimova Gulbahor Normurodovna	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari	36
Tolipova Baxtigul Farxodovna	
Исследование тепловых и диффузионных процессов при азотировании зубчатых колес в вакуумной среде	39
Жасурбек Юлдашбоевич Холмирзаев	
Axborot tizimlaridan foydalangan holda tashkilotni boshqarish bo'yicha qarorlar qabul qilishni takomillashtirish	49
Xujamova Shahrizoda Otabek Qizi	
Sanoat sektorida dekarbonizatsiya va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish strategiyalari	52
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Sanoat rivojlanishini ekonometrik modellash (Surxondaryo viloyati misolida)	56
Xalmuratov Zakirjan Mekkamovich	
"Yashil iqtisodiyot" – barqaror taraqqiyot omili.....	58
Lapasova Kamola Farhod qizi	
Umumta'lim maktablarida informatika fanini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	60
Raxmonov Baxtiyor Azzamovich	
"Makroiqtisodiy masalalarni yechishda matematik modellarning ahamiyati"	63
Abdiraimov Abbas Xolmurod O'g'li	
Moda marketingida iste'molchilarning ichki ehtiyojlari va xulq-atvoriga asoslangan yondashuvlar	67
Tuxtaeva Oydinoy Normamatovna	
O'zbekiston Respublikasida standartlashtirish siyosatida xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik tahlili	72
Raximov Ilyos Muydinovich	
Tijorat banklarida omonatlarni jalb qilishda mijoz sodiqligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar	75
Raximov Shoxrux Furqatovich	
Raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellektdan foydalanishning istiqbollari va xavfsizlik masalalari	78
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Ta'minot zanjirini optimallashtirish yo'llari.....	82
Matkarimova Umida Alisher qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
The role of global value chains in international trade competition.....	85
Rakhmonova Dildora Ergash Qizi	
Электронная коммерция в узбекистане: государственные стратегии, технологический прогресс и барьеры развития.....	88
Махаммадалиева Муслимахон Шерали Кизи	

Modernization of the social protection system through digital technologies and innovative approaches.....	90
Abduzoirov Mukhiddin Umidjon ugli, Qudratov Inomjon Nemat ugli	
Tabiiy va sun'iy tolalar asosida qayta ishlangan mahsulotlarning texnologik sifati va iqtisodiy samaradorligi.....	93
Raximov Furqat Jalalovich	
Maishiy kimyo tovarlari B2B bozori uchun barqaror va yashil taqsimot modellarini ishlab chiqish.....	97
Ro'ziyeva Farzona Komiljon qizi	
Chakana savdo va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali hududiy iqtisodiyotni rivojlantirish	102
Po'latova Sug'diyona Iskandar qizi, Abdullayev Firdavs Sanjar o'g'li, Ravshanova Muxtarama	
Zamonaviy shahar massivlarida xizmat ko'rsatish va boshqarishda "Aqlli shahar" konsepsiyasi	105
Ismailov Najmiddin Ilxamovich	
Germaniyaning ta'minot zanjirlarini boshqarish tajribasidan foydalanishni afzalliklari.....	108
Nuriddinov G'ulomiddin Ziyovuddin o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirida CPFR texnologiyasi foydalanishni afzalliklari.....	111
Komilov Muhammad Yusuf Sardorbek o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirlarini qo'llashda jahon tajribasi.....	115
Karimov Amirxon Anvarovich, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Sug'urtada investisiya faoliyatini tashkil etishni huquqiy asoslari	118
Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich	
Yurtimizda amaldagi budjetlararo munosabatlar tartibi, hisobi hamda uning afzalliklari	122
Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	
Aholini ijtimoiy himoya qilish institutlari shakllanishining xorij tajribalari	127
Bobonov N.H.	
Способ организации продуктивной работы преподавателя и его влияние на результативность	131
Гулнора Казимова	
Literature is a reflection of the soul and culture of humanity	136
Sayidova Sayyora Yorikulovna	
Turizm infratuzilmasida transport xizmatlarini integratsiyalash: muammo va yechimlar	140
Vakilov Ruslan Tillabayevich	
Ekoturizm va madaniy meros obyektlariga tashrifni tartibga soluvchi huquqiy normalar	142
Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	
Strategies for achieving sustainable growth through green economy transition.....	145
Umida Kakhramonova Gayratovna	
Buxoro viloyatida qishloq xo'jaligida suv resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar.....	149
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida mulkni qayta baholash va unga yetkazilgan moddiy zararni aniqlash.....	153
Xadjayev Kamoliddin Fazliddinovich	
Shahar aglomeratsiyasining sifatini ekologik va geologik mezonlar asosida kompleks baholash.....	155
Irgashev Shavkatbek Turdiyevich	
Sanoatda korxonalarining qayta tiklanuvchi energiya manbalari asosida barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlash	160
Qalandarova Gulshoda Nazirjon qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida hududiy tengsizliklarni kamaytirish usullari.....	165
Ibragimov Baxrom Baxodirovich	
Tog' yon bag'rida joylashgan kon uymlarini ochiq usulda qazib olish xususiyatlari.....	174
I.T. Mislibayev, M.Sh. Ochilova	
Milliy iqtisodiyotda turizmning o'rni va rivojlanish imkoniyatlari.....	176
Xudoyberdiyeva Hilola Himmatovna	
China insurance market experience	178
Jumaboyev Akmal Sheraliyevich	

Tijorat banklarida moliyaviy resurslarning shakllanish manbalari.....	181
Tangirkulov Bekzod Boxadirovich	
Bank tizimida buxgalteriya hisobotlarida axborot texnologiyalarining roli va rivoji.....	185
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Samarali loyiha risklarini boshqarish: nazariya va amaliyot.....	189
Nosirova Gulira'no Abdulaziz qizi	
XXI-asrda Xitoyning iqtisodiy taraqqiyoti: sohaviy islohotlar, yutuqlar va muammolar tahlili.....	192
D.E.Qarshiev	
Boshqaruv hisobining zamonaviy konsepsiyalarini joriy etish xo'jalik yurituvchi subyektlarda natijadorlikka erishishning muhim omilidir	195
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
Eksportga chiqariladigan mahsulotlar uchun zamonaviy qadoqlashning ahamiyati va tendensiyalari	201
Xidirov Shohrux Bobur o'g'li	
Усовершенствование подходов к управлению проблемными кредитами в коммерческих банках узбекистана	205
Улмасой Хусан кизи Ахмедова	
Sug'urtada investitsiya faoliyatini obykti va predmeti	208
D.E.Qarshiev	

D.E. QarshievISFT instituti PhD dotsenti daniyarkarshiev@gmail.com

Orcid kodi:0009-0003-0473-4693

SUG'URTADA INVESTITSIIYA FAOLIYATINI OBYEKTI VA PREDMETI

Annotatsiya: Ushbu maqolada sug'urta kompaniyalari investitsiya faoliyatining asosiy yo'nalishlari, moliyaviy aktivlarni boshqarish mexanizmlari, investitsiya strategiyalari va ular orqali kelajakdagi sug'urta to'lovlarini moliyalashtirishdagi roli tahlil etiladi. Shuningdek, investitsiya faoliyatining obyektlari sifatida davlat obligatsiyalari, korporativ qimmatli qog'ozlar, bank depozitlari va ko'chmas mulk ko'rib chiqiladi. Predmet sifatida esa riskni diversifikatsiya qilish, daromadlilikni oshirish va likvidlikni ta'minlash masalalari ochib beriladi. O'zbekiston sug'urta bozorida mavjud bo'lgan amaliyotlar, me'yoriy-huquqiy baza va xorijiy tajribalar bilan solishtirma tahlil o'tkaziladi.

Kalit so'zlar: sug'urta, investitsiya faoliyati, investitsiya obyekti, investitsiya predmeti, risk diversifikatsiyasi, moliyaviy aktivlar, daromadlilik, likvidlik, qimmatli qog'ozlar.

Abstract: This article examines the main directions of investment activity in the insurance sector, focusing on financial asset management mechanisms and the strategic role of investments in funding future insurance payouts. Investment objects such as government bonds, corporate securities, bank deposits, and real estate are analyzed. The subject of the study includes risk diversification, return optimization, and liquidity management. The paper also presents a comparative analysis of the current practices in Uzbekistan's insurance market alongside international experience and the existing legal framework.

Key words: insurance, investment activity, investment object, investment subject, risk diversification, financial assets, profitability, liquidity, securities.

Аннотация: В статье рассматриваются основные направления инвестиционной деятельности страховых компаний, механизмы управления финансовыми активами и стратегическое значение инвестиций в обеспечении будущих страховых выплат. Объектами инвестиций анализируются государственные облигации, корпоративные ценные бумаги, банковские депозиты и недвижимость. В качестве предмета изучаются вопросы диверсификации рисков, повышения доходности и обеспечения ликвидности. Также проводится сравнительный анализ практики на страховом рынке Узбекистана с учетом международного опыта и действующей нормативно-правовой базы.

Ключевые слова: страхование, инвестиционная деятельность, объект инвестиций, предмет инвестиций, диверсификация рисков, финансовые активы, доходность, ликвидность, ценные бумаги.

Investitsiya faoliyati – bu bo'sh pul mablag'larini kelgusida foyda olish maqsadida turli aktivlarga yo'naltirish jarayonidir. Sug'urta kompaniyalari tomonidan amalga oshiriladigan investitsiya faoliyati iqtisodiy adabiyotlarda ko'p hollarda "institutsonal investorlar investitsiyasi" sifatida ta'riflanadi. Bu faoliyatda asosiy maqsad – to'langan sug'urta mukofotlaridan shakllangan mablag'larni samarali boshqarishdir. Mamlakatda mavjud ichki imkoniyatlardan foydalangan holda sug'urta sohasida to'planadigan zaxira fondlarini zaruriy sohalarni jadal rivojlantirishga yo'naltirib, yirik miqdordagi investitsiyalarni jalb etish muhimdir. Bunday hajmdagi investitsiyalar ham ichki, ham tashqi manbalarni jalb qilish orqali ta'minlanishi mumkin. Shu bilan birga, mamlakatdagi mavjud imkoniyatlarni to'liq ishga solgan holda qulay investitsiya muhitini yaratish davlat oldidagi ustuvor vazifalardan hisoblanadi.

Investitsiya faoliyati moliyaviy menejment tizimining tarkibiy qismi bo'lib, kapitalning daromad keltiradigan shakllarda joylashtirilishi bilan bog'liq. Sug'urta kompaniyalari uchun investitsiya faoliyati – bu sug'urta zaxiralari, aktivlari va kapitalini turli moliyaviy instrumentlar orqali daromadli joylashtirish jarayonidir. Bu jarayonda kompaniya likvidligi, xatarlarni diversifikatsiya qilish va barqaror daromad olishni maqsad qiladi.

Sug'urta sektori moliya bozorining muhim tarkibiy qismlaridan biri bo'lib, uning investitsiya faoliyati o'ziga xos xususiyatlarga ega. Bu xususiyatlar, odatda, sug'urta faoliyatining noaniqlik, uzoq muddatlilik va xatarni boshqarishga asoslangan tabiati bilan belgilanadi. Jumladan, sug'urta kompaniyalari tomonidan amalga oshiriladigan investitsiya strategiyalarida quyidagi holatlar ustuvor ahamiyat kasb etadi:

Investitsiyaning davriyligi – sug'urta to'lovlariga bo'lgan talabning oldindan aniq prognoz qilinmasligi sababli kompaniyalar yuqori likvidlikka ega aktivlarni tanlashga majbur bo'ladi. Bu, o'z navbatida, likvid aktivlar ulushining baland bo'lishini taqozo etadi.

Xatarga nisbatan konservativ yondashuv – sug'urta kompaniyalari odatda yuqori barqarorlikka ega va past xavfli aktivlarga sarmoya kiritadi. Bu ularning to'lov qobiliyatini ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Soliq va normativ muhit bilan bog'liq cheklovlar – investitsiyalarning samaradorligi ko'p jihatdan mavjud moliyaviy va huquqiy tartibotlarga bog'liq. Soliq imtiyozlari, cheklovlar va litsenziyalash tartibotlari kompaniyaning investitsion portfeli tuzilmasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Sug'urta kompaniyalarining investitsiya faoliyati faqatgina foyda olish vositasi emas, balki ularning moliyaviy barqarorligini ta'minlash, bozor ishtirokchilari oldidagi majburiyatlarini o'z vaqtida bajarish, makroiqtisodiy muvozanatni qo'llab-quvvatlash kabi keng ko'lamli strategik vazifalarni bajaruvchi muhim moliyaviy mexanizm sifatida qaraladi. Ushbu faoliyatning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

Sug'urta rezervlarini samarali joylashtirish. Sug'urta kompaniyalari texnik va ehtiyot rezervlarni xavfsiz, yuqori likvidlikka ega va daromadli moliyaviy instrumentlarga joylashtirishi lozim. Bu kompaniyaning uzoq muddatli to'lov qobiliyatini saqlab qolish hamda har qanday favqulodda holatlarda moliyaviy muammolarsiz ishlashini ta'minlaydi.

Daromad manbalarini diversifikatsiyalash. Sug'urta mukofotlaridan tushgan daromad doimiy manba bo'la olmasligi sababli, kompaniyalar sarmoya portfelini diversifikatsiya qilish orqali o'z risk darajasini kamaytirishga intiladi. Bu jarayonda davlat obligatsiyalari, korporativ qimmatli qog'ozlar, ko'chmas mulk va boshqa aktivlarga investitsiya kiritiladi.

Sug'urta mukofotlarini arzonlashtirish. Investitsiya faoliyatidan olinadigan qo'shimcha daromad sug'urta xizmatlarining tannarxini pasaytirishga yordam beradi. Bu esa raqobatbardosh tarif siyosatini yuritish va mijozlar bazasini kengaytirish imkonini yaratadi.

Raqobatbardoshlikni oshirish. Yuqori darajadagi investitsion samaradorlik kompaniyalarga innovatsion mahsulotlar ishlab chiqish, marketing harakatlarini kuchaytirish va raqobat muhitida barqaror o'rin egallash imkonini beradi. Bu esa ularning brend qadriyatlarini oshiradi.

Makroiqtisodiy rivojlanishga hissa qo'shish. Sug'urta kompaniyalarining sarmoyalari asosan davlat obligatsiyalari, infratuzilma loyihalari, sanoat korxonalari va bank tizimi orqali iqtisodiyotga yo'naltiriladi. Bu investitsiyalar inflyatsiya jarayonlarini muvozanatlash, bandlikni oshirish va yalpi ichki mahsulot (YalM) ko'rsatkichlarini yaxshilashga xizmat qiladi.

Xavflarni boshqarish va barqarorlikni ta'minlash. Aktivlarning turli sohalarga yo'naltirilishi sug'urta portfelining umumiy xatarlilik darajasini pasaytiradi. Bu, ayniqsa, kutilmagan tabiiy ofatlar yoki moliyaviy inqiroz sharoitida kompaniyaning bardavomligini ta'minlaydi.

Aktuar va moliyaviy tavakkalchiliklarni qoplash. Investitsiya daromadlari sug'urta kompaniyalari tomonidan yuritiladigan aktuar hisob-kitoblar bilan bevosita bog'liq. Prognoz qilingan to'lovlar va zaxira hajmi investitsiya faoliyati hisobiga moliyalashtiriladi.

Xulosa qilib aytganda, sug'urta kompaniyalari uchun investitsiya faoliyati – bu faqat moliyaviy foyda olish emas, balki strategik boshqaruv vositasidir. U kompaniya moliyaviy salohiyatining mustahkamlanishiga, umumiy iqtisodiyotga sarmoyaviy oqimlar orqali turtki berilishiga va sug'urta xizmatlari sifatining yuksalishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli bu faoliyatni tizimli o'rganish, nazariy asoslash va amaliyotda to'g'ri yo'lga qo'yish – sug'urta sohasini modernizatsiya qilish va uning iqtisodiy samaradorligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Bugungi global iqtisodiy muhitda sug'urta kompaniyalari nafaqat risklarni qayta taqsimlovchi moliyaviy institut sifatida, balki yirik institutsional investorlar sifatida ham faoliyat yuritmoqda. Ularning jamg'arilgan sug'urta zaxiralari va kapitallari milliy iqtisodiyotda uzoq muddatli moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda muhim manba bo'lib xizmat qilmoqda. Bu jihatdan qaralganda, sug'urta investitsiyalarining obyekti – ya'ni investitsiya kiritiladigan moliyaviy vositalar, real aktivlar va boshqa iqtisodiy resurslar majmuasi – asosiy ilmiy va amaliy tahlil obyekti bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Кугушева Т.В., Кугушев О.В. Страховой бизнес-процесс национальных страховых компаний: сущность, особенности. // Журнал Экономика. Управление. Финансы 2/2016.
2. Т.В. Пахомова, И.В. Смагина, И.И. Сергеева Моделирование бизнеспроцессов страховой деятельности. // «Вестник ОрелГИЭТ», 2015, №2(32).
3. Адамчук Н.Г. Мировой рынок страховых услуг в условиях глобализации. Автореферат диссертации на соискание ученой степени д.э.н.-М.: -2005. - с.56.
4. Бажанов Г.С. Инвестиционные операции при размещении страховых резервов // Сборник научных трудов профессорско-преподавательского состава, молодых ученых и студентов / РГЭУ (РИНХ) – Вып. 17. Ростов н/Д – 2011.
5. Бажанов Г.С. Инвестиционные операции при размещении собственных средств страховых организаций // Вестник РГЭУ (РИНХ) – Ростов н/Д, 2011- №33 март.
6. OECD. Insurance and Private Pensions Compendium. – Paris: OECD Publishing, 2021. – 124 p.
7. UNCTAD. World Investment Report 2023. – Geneva: United Nations, 2023. – 180 p.
8. M. Skipper, M. Kwon. Risk and Investment Management in Insurance. – London: Wiley, 2019. – 352 p.
9. Swiss Re Institute. Sigma Report: Global insurance trends. – Zurich: Swiss Re, 2022. – 90 p.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025-yil, may.

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
